

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Ászerkesztőség késíratok visszaadása
 vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A telhetetlen tőke.

(K. Ö.) Érthetetlen az az ellenszenv, melylyel a közvélemény egy része a munkaadók szervezkedését és a munkaadó szervezetek központjának miniszteri jóváhagyását fogadta.

Miről is van szó? Még néhány évvel ezelőtt is általános elv volt az, hogy a munkások szakszervezetekbe tömörülve, ezek útján találják meg anyagi és erkölcsi boldogulásukat. Mindenki helyeselte a munkások erre irányuló törekvéseit. A magyar társadalom rokonszenvezett a munkások tömörülésével, mert — nagyon helyesen — úgy gondolkodott, hogy a gyengébbnek van szüksége az erőgyűjtésre és a tőkével szemben a munkást tartottuk gyengébbnek.

Csakhogy mi történt? A szakszervezetek nem a munkás érdekét védték, hanem saját önző céljaikat szolgálták. Értjük ez alatt, hogy a vezéreknek jó fizetési helyeket szereztek, a munkásokat különböző címeken megszarolták és hogy a munkásoknak bebizonyítsák, hogy a szakszervezetek rájuk nézve nélkülözhetetlenek, igazságtalan sztrájkokba kergettek. A munkásoknak azt mondták, sztrájkolni kell, mert nagyobb munkabérré van jogotok és mert a telhetetlen tőkét meg kell alázni. Valójában pedig azért kellett a munkásoknak sztrájkolniuk, hogy a társadalom és közkormányzat rokonszen-

vét elveszítsék és teljesen a szakszervezetek önkényének legyenek kiszolgáltatva.

Hát azt el is érték. Társadalom és közkormányzat ez időszert nem rokonszenvezhetik oly mozgalommal, mely folytonos sztrájkokkal és azok fenyegetésével aláassa a társadalom békéjét, veszélyezteti a termelés biztonságát és folytonosságát és erkölcsi és anyagi kárt okoz a munkásosztálynak.

Leginkább azonban a munkaadók vannak megakadva. Eddig mindig azt hitték, hogy ők az erősebbek, a szakszervezetek azonban meggyőzték arról, hogy nem a tőke, hanem a szervezett munka az erősebb. És megérlelődött bennök a gondolat, hogy ők is szervezkednek. És szervezkedtek. Erre joguk van. A külföldi példák is azt mutatják, hogy a munkaadók szervezetei lényegesen hozzájárultak az u. n. ipari béke biztosításához. Hát miért ne szervezkednének a magyar munkaadók is. A munkaadók szervezeteit a gyakorlatban követni szokta a kollektív munkaszerződéseknél beállítására a munkaszerződés fejlődésének a keretébe. Ez pedig azt jelenti, hogy a termelés folyamatában bizonyos állandóság áll be.

A munkaadók szervezkedése csak társadalmi és gazdasági előnyt biztosít. Feltételezzük természetesen, hogy a munkaadók szervezetei nem lesznek harci szervezetek, hanem védelmi tényezői a munkaszerződés tisztességes megtartásának és az

ipari termelés és társadalmi béke biztosításának. Nem lehet a munkaadók szövetségét oly értelemben társadalmi partikulárizmusnak nevezni, mint pl. a nemzetiségi közéleti jelenségeket. Mert az erők koncentrációjával éppen azt akarjuk elérni, hogy a magyar társadalmi és állami lét szilárdabb egységgé forrjon. A társadalmi egységet aláassák a szakszervezetek, a meddig mint harci szervezetek működnek, ennek ellensúlyozására a legjobb akarat mellett most a társadalmi lét keretébe beállítani nem tudunk, mint oly szervezetet, mely tőkeerejénél fogva a szervezett munkát ellensúlyozni képes azokban a lehetetlen kérdésekben, melyek nem képeznek munkáskérdést.

Míg a szervezett tőke ezen a téren fog munkálkodni, nem beszélhetünk telhetetlen tőkeről. Ebben a keretben mozogva a társadalomnak és munkásnak csak jót tehet.

Bizonyára sajnálni való dolog, hogy a munkás elégtelen. De ennek csak maga az oka. És elégtelen lesz mindaddig, míg a szakszervezetek kezében vak eszköz marad.

Justh Gyula a királynál. *Justh Gyula* képviselőházi elnök tegnap délután 2 óra 35 perckor utazott titkára, dr. Tóth Ferenc kíséretében Bécsbe és kedden délelőtt 11 órakor megy kihallgatásra a királyhoz. Az elnök tegnap délelőtt már igen zárkózott volt.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Veres anyó.

I.

Miért van az, hogy azok az érzékeny jelenetek, amelyeknek csak szemtanúi vagyunk, gyakran könyekig megindítanak bennünket, azok meg, amelyekkel magunk élünk át, gyakran majdnem teljesen hidegen hagynak?

Amit most el akarok mondani, mindössze egy fagyos téli reggel emléke, egy jelenet az egész és maga az ellágyit, ha eszembe jut, — talán jobban, mint maga a jelenet.

Az ezred kisebb csapatokra oszolva haladt a hideg, szürke téli reggelen. Tisztán, röviden hangzott a bajonettek csengése és a fáradt, fázós lábak nehéz dübörgése. Oly metsző volt a hideg, hogy az ezred nótái az első szakválnál elakadtak, mintha megfagytak volna, amint a legények ajakát elhagyták.

Az ezred után fáradtan lovagolt a parancsnok. Szemöldöke hatalmas volt, mint egy bajusz, — mint valami hajtott ékezet, úgy nehezedett rá téglaszínű arcára. A szavai nehezen törtek elő, mint valami mennydörgés, — a cipői reitenetesen kirozták.

Visszafordította fejét, már amennyire a jéggé fagyott dolmány nyaka engedte.

És vagy ötven lépésnyire a háta mögött meglátta a Veres anyó szánalmas körvonalait, aki kis kocsija előtt jött, két sovány kutyája között.

Veres anyó! Valami legénytől kapta ezt a nevet, a haja színéért. Az a szín már régen elmúlt, de a neve még most is megvolt. A gyönyörű, tüzzől pattant lányból nem maradt már egyéb, csak egy száraz öregasszony, meg a két kék szem, amely mindig olyan volt, mintha könyeznének.

S az arca tele volt végtelen jóssággal, mert az asszonyok arca, amint vénül vagy mogorva lesz, vagy nagyon jósságos.

Harminc éve baktatott már a katonák után Veres anyó és olyan gyöngédséggel járt az esze a nehéz lépésű legénységen, ezek alatt a hosszú kilométerek alatt.

A parancsnok mogorván tekintett rá és megszólalt:

— Nem tudom, mi baja van ennek is, hogy a legénység után sántikál ebben a gyalázatos időben.

A kapitány, aki parancsnoka baloldalán lovagolt, úgy vélte, kötelessége az ezredesnek igazat adni. Még mogorvábban nézett hát vissza Veres anyóra és azt mondta:

— Mert eszelős, parancsnokom. Ez az asszony bolond.

Szerencsétlenségre ezt meghallotta a hadnagy, aki az utolsó szakasz előtt gyalog ment. Eszes és iparkodó fiú volt, aki szép jövőnek nézett elébe. Megvolt az a megbecsülhetetlen tulajdonsága, hogy jobban higgyen a főlebbvalóinak, mint a szentírásnak. Magához inette az őrmestert, aki a csapat mellett haladt, mint valami juhász kutyája és azt mondta neki:

— Tartsa rajt a szemét az öreg asszonyon.

— Igen, hadnagyom. — Kissé nehéz feje volt, azért maradt meg alacsony rangjában. Végighuzta goromba keztyűjét vastag bajuszán, megszántotta a köpenyegét és gondolkodni kezdett a hadnagy parancsán, ami úgy látta, mélységes titkokat rejt el előle.

II.

Az ezred megállott a parancsnoknak szipjelére. Veres anyó kissé fűrgébben közeledett a letelepedett csapathoz. Gőz szállott ki a forró kávékatlanból S akkor az őrmester odalépett hozzá.

— Menjen innen anyó. Nem szabad árulni, az ezredes parancsa.

A csapaton meghökkenés futott végig. Legjobban az ezredes maga lepődött meg. De nem merte tisztjét az emberek előtt meghazudtolni.

A kapitány meg a hadnagy tiszteletteljesen hallgatott.

Az öreg asszony kábultan állott, mintha a lába odafagyott volna és szemét zavartan hordta végig a csapaton.

Mindnyájan mozdulatlanul állottak a könyes szemű vén asszony előtt. — Ah! Hogy találjak szavakat, hogy tudjam leírni azokat a ráncokat, amikkel a fájdalom barázdálta az öreg arcát.

Ebben a pillanatban kilépett a sorból egy katona, levette sapkáját, amely szőke fejét ta-

— A lapok közlései — mondta mindössze — nagyjában megfeleltek nyilatkozataimról a valóságnak. Azt azután, hogy ellenzékbe megyek, ebben a formában nem mondtam. Annál kevésbé, mert meggyőződés, hogy az én álláspontomnak, az önálló banknak többsége van. Ezt meg is fogom mondani a királynak. *Thaly* Kálmán tegnap este a függetlenségi pártkörben a közös bank mellett érvelt, de úgy lehurrogta, hogy vette a kalapját s elmenekült.

A debreceni választás. Debrecenből táviratozzák: A debreceni képviselőválasztásra *Csanák* János függetlenségi jelölt támogatására *Barabás* Béla vezetésével Debrecenbe érkeztek *Szatmári* Mór, *Papp* Béla, *Ráth* Endre, dr. *Bakonyi* Samu, *Visontai* Soma, *Mádi* Kovács János és *Mérai* Lajos képviselők. Ez alkalommal valamennyien beszédeket mondtak, a melyekben többek között elítélték *Degenfeld* ellenjelölt politikai elveit. Dr. *Melha* Armand a fővárosi ifjuság nevében beszélt és kérte a debreceni ifjuságot, ne gyalázza meg a nemzeti színű lobogókat. A rendőrség ugyanis több református hittanhallgatót tetten ért, amint *Csanák* jelölt zászlóit letépte. A városban a hangulat izgatott. A *Degenfeld*-párt vasárnap szintén népgyűlést tartott, amelyen *Pilisi* István, *Bozóky* Ápád és *Nagy György* orsz. képviselők mondtak beszédeket. A választás csütörtökön lesz.

Justh Gyula és a nemzetiségek. Tegnap délelőtt a Ház tolyosóján *Smialovszky* Valér trencsényi főispán azzal köszöntötte *Justh* Gyulát:

— Kegyelmes uram, hozom a tótok üdvözlését.

Egy másik jelenvolt képviselő erre közbeszólt:

— No, no, nem kér a kegyelmes ur ebből.

Justh azonban kért belőle.

— Köszönöm — ugymond — és szívesen fogadom az üdvözlését, sőt kijelentem, hogy nemcsak a tótokra, hanem az összes nemzetiségekre számítok. Nekem a régi és ismert álláspontom, hogy valahára csináljunk békét magunk között. Micsoda állapot ez a mai? Ve-

karta, beledobott egy sout és megindult vele többiek előtt.

— Rajta, pajtások, az öregnek.

És a souk csengve hullottak a sapkába, kacagások csendültek fel, biztatták azokat, akik haboztak, hogy kioldják-e zsebkezdőjüket sarkát, volt aki a szomszédja helyét is adott, mert tudta, hogy annak nincs pénze, megélték azt, aki őt soust adott, egy őrmester ezüst pénzt vetett a sapkába. Kiabáltak.

Óh, mennyire igaz az *Alfred de Vigny* mondása: »A hadsereg jó könyv arra, hogy ha felüti, az emberiséget megismerjük belőle.

III.

Senki sem mert tiltakozni, pedig ez talán nem is volt szabályszerű dolog.

A kis szőke katona visszatért a sapkájával, amely színig volt pénzdarábokkal.

Megállott az öreg előtt és jókedvűen mondta:

— Tartsa csak a kötényét, anyó.

Az asszony szinte nem mert örülni neki. Kételkedve, reménykedve kérdezte:

— Hát mind az enyém?

A katona intett a fejével és kiöntötte az ezred adományát.

És ekkor *Veres* anyó, aki könyes szemmel tartotta köténye két sarkát, felkiáltott:

— Köszönöm, drága gyermekeim, köszönöm.

És mikor elindultunk, még akkor is ott állott. Azt hiszem sirt.

Michel Corday.

szekszünk mindenivel, a nemzetiségekkel, a horvátokkal, a a szociálistákkal és magunk között is. Pedig kis jóakarattal rendbe jöhetünk. Nem kell senkit sem akadályozni a kulturája és a nyelve ápolásában és fejlesztésében. Azt persze én is megkövetem, hogy mindenki, aki részt kér a közéletből, tudjon magyarul. Azok ellen, akik kifelé gravitálnak, csinálni törvényt, mely a nyakukat szegi. Egyebekben legyen teljes egyenjogúság és szabad fejlődés. Elmondtam én ezt *Korponán* vagy hatvan pánszláv pap előtt és majd a vállukra emeltek. Látjátok tehát, hogy megtudjuk egymást érteni csak akarni kell.

Debrecen és Cegléd. Debrecen ismét levizsgázott, akár a »Ne Temere«-vel. Most nem talált okosabb emberre, mint *Nagy György*, aki vasárnap Debrecenben járt s a civiseket a köztársaságért lelkesítette. Nem rossz: a volt darabont *Degenfeld* gróf érdekében most republikánus jelszavakkal erőlködnek. S *Nagy György* még egy nagyot mondott: eljön Debrecenbe április 14-én is s megmutatja a trónörökösnek, mi a magyar virtus!

Hát *Nagy György*nek ezt a *Gyurkaskodás*t senki sem veszi komolyan. Mulasson a jó fiu. Csak Debrecenre csodáljuk, hogy ilyen mulatozáshoz felül komoly tapsolónak.

Hanem a képviselőház másik Nagyjától, *Nagy Emil*től nem vártunk akkora baklövést, mint amelyet *Cegléd*en elkövetett. Az a ceglédi százasküldöttség, mely 32 év előtt *Kossuth* Lajost *Turin*ban meglátogatta, minden évben megünnepeli a látogatás évfordulóját. Ma még 36-an élnek a küldöttségből s ezek nagyszabásu ünnepélyt rendeztek *Cegléd*en. Idáig szép és helyes dolog. Ott volt a függetlenségi párt részéről *Nagy Emil* is. Ez is szép és helyes dolog, *Nagy Emil* a pártnak egyik legképzettebb tagja, jó szónok, okos politikus. Itt kezdődik aztán a furcsa dolog. *Nagy Emil* *Kossuth* Lajosról és *Ferenc*ről beszélt és *Kossuth* Lajost az Atyaistenhez hasonlította, aki elküldte fiát, *Kossuth* *Ferenc*t a magyar nép megváltására! Ekkora zöldséget még *Nagy Gyuri* sem mondott volna s a bizantinizmusnak ez a csimborasszója lefőzi még *Vészinek* néhai hízogó nyilatkozatát is a *Szék* *Kálmán*-féle harmatcseppekről. Csodáljuk hogy az okos *Nagy Emil* így beszélhetett és kezdjük érteni *Nagy György*t. Ha *Nagy Emil* is zöldségeket beszél, ugyan mit várjunk *Gyuritól*?

Palesztinába! A »magyarországi cionisták országos bizottsága« röpiratot adott ki, a melyben ismerteti és persze védelmezi is a cionista mozgalmat. A cionisták célja: autonom zsidó tartományt csinálni *Palesztinából* a *Libanon* mintájára s később ezt a tartományt független állammá tenni. Ennek az államnak két célja volna: védeni a zsidókat az üldözéstől és »bevezetni a fölösleges« zsidó elemeket a tulzsidósodott államokból. Van a röpiratnak néhány érdekes beismerése is; azt írja pl a zsidók asszimilálódásáról;

A zsidóságnak az a része, mely nem cionista, hanem a zsidóság minden emlékeitől szabadulni akar, éppen az nem képes asszimilálódni és nem képes mellékgondolat nélkül cselekedni. Nem képes asszimilálódni, éppen mert akar és minden törekvése a feltolakodásban nyilvánul és annak látszatát is bírja, habár a hiábavaló asszimiláció törekvése önzetlen is. A teljes beolvadás csakis a zsidó vallás elhagyásával történhetik meg, így pedig az állam

csakis azokat és éppen azokat nyeri, akik elég gyengék voltak arra, hogy ne győzzék a gazdasági és kulturális harcot, melyet a zsidóságnak és minden egyesének folytatnia kell előítéletekkel szemben, zsidóságáért. Ezek csak értéktelen, elhullajtott, fonnyadt ágak, kik új helyzetükbe is csak oly elvűséget visznek, mint amilyennel a régitől távoznak.

Őszintén beszél arról is, hogy a zsidóság egyes pályákat tulzsufoolt, pl. régebben a kereskedő és orvosi, ma az ügyvédi, tanári és mérnöki pályákat. Ezek a pályák a megélhetést egyenesen a zsidóság odatódulása teszi egyre nehezebbé. Beismeri, hogy a zsidó fiatal »internacionális eszmék kergetésében« fárad ki s az izgatók közülök kerülnek ki. Szóval: sok a zsidó Magyarországon, sokkal több, mint a mennyit az ország az egészsége veszélyeztetése nélkül elbir.

Ha a nacionalisták csakugyan »le akarják vezetni« a zsidóság fölöslegét, ebben a törekvésben alig talál akadályra. Azonban azt látjuk hogy a cionisták működése óta egyetlen egy zsidóval sincs kevesebb az országban, sőt inkább sokkal több. Talán valami mástéle irányu cionizmus alkalmasabb lenne.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, január 25.

Féltizenegy volt, s alig öt hat képviselő a Házban. *Justh* csak akkor nyitotta meg, mikor legalább 30-an együtt voltak.

Elnök: *Justh* Gyula.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után, következtek az irományok és kérvények bemutatásai. Felolvasta a török kormány átiratát, melyet válaszul küldött a magyar képviselőház üdvözlétére, hogy a török alkotmány megteremtődött. (Helyeslés, több hang: Csok jasa!)

Következik az adóreform javaslat tárgyalása. Dr. *Baross* János az első szónok. Beszéde elején *Sándor Pállal* polemizál. A magyar parlamentben alig hallottunk olyan beszédet — mondotta — amelyben az osztálygyűlölet olyan frappánsul jutott volna kifejezésre, mint *Sándor Pál* beszédében. (Ugy van!) *Sándor Pál* vétett a politikai jóhiszeműség ellen. Bizonyítani is fog. Nem marad adós a bizonyítékkal, mint *Sándor Pál*, aki valahányszor közbeszólt *Baross*, mindannyiszor azt mondta: Bizonyítani fogok! de nem bizonyított.

Sándor Pál: Mikor maradtam adós? (Zaj.)

Baross János: A földadókataszter kiigazítása nem a kisbirtokost, hanem a nagybirtokost fogja sújtani. A földadó kontingentálását *Sándor Pál* ellenzi, ő pedig a legmelegebben ajánlja. A javaslat mellett beszél tovább. E javaslatot jellemzi bizonyos szocialis érzék érvényesülése. Az egész javaslatot különösen a délvidéki sváb parasztság nevében örömmel ajánlja elfogadásra. (Éljenezs. Szónokot számosan üdvözlök.)

Surmik György horvátul beszél aztán az adójavaslat ellen.

Beszéde után 5 perc szünet.

Vlad Aurél szünet után beszél. A kataszter revízió alá való vételét sürgeti. *Baross* Jánossal szemben azt vitatja, hogy e földadó kontingentálása nem a kis, hanem a nagybirtok javára szolgált. Elismeri, hogy az adójavaslat-

ban kontemplált 20 százalék a kisbirtoknál az életben is érvényesülni fog.

Vlád Aurél után Roits Milán beszél horvátul és kibeszéli az ülést.

Az ülés délután 2 órakor ért véget.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Január 29. A jogügyi bizottság ülése a városházán d. u. 3 órakor.

Január 30. Központi takarékpénztár közgyűlése d. u. 5 órakor.

Január 31. Polgári takarékpénztár közgyűlése d. e. 11 órakor.

Február 2. Gazdasági és Iparbank közgyűlése d. e. 11 órakor.

Február 3. Megyei közigazgatás ülése d. e. 9 órakor.

Február 4. Nagyvárad város közigazgatási bizottság ülése d. u. 3 órakor.

Február 7. Biharmegyei takarékpénztár gyűlése d. e. 11 órakor.

Február 7. Magántisztviselők egyesületének közgyűlése d. u. fél 3 órakor.

Február 8. Fráter Lóránd hangversenye a Csarnokban.

Február 10. Leszámitoló és jelzálogbank közgyűlése d. u. 4 órakor.

Február 11. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Február 16. Swärdström négyes hangversenye a Csarnokban.

* **Ebéd a főispánál.** Glac Antal főispán, mint a Magyar Bank elnöke vasárnap délután ebédet adott, melyre a bank igazgatói és a felügyelő-bizottság elnöke voltak hivatalosak. — Ugyancsak vasárnap este Darvassy Lajos tanácsos, a Magyar Bank felügyelő-bizottságának elnöke vacsorára látta vendégül a bank felügyelőit és főbb tisztviselőit.

* **Az új lakbérszabályzat.** Nagyvárad város régi, elavult lakbérszabályzata helyett Gerő Ármín főkapitány új szabályzatot dolgozott amely a tapasztaltak alapján igen sok új intézkedést tartalmaz. Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága január hó 29-én, pénteken délután 3 órakor a városházán ülést tart, amelyen az új lakbérszabályzatot tárgyalják.

* **B. Hofbauer Kelemen szentté avatása.** Rómából jelentik: A vatikán konsistoriális termében nagyszámu díszes közönség jelenlétében ma olvasták fel Hofbauer Kelemen csodatetteit. A felolvasás után a pápa beszédet mondott, majd megáldotta a jelenlevőket, mire visszatért lakosztályába.

* **Tűz a Szent István-társulat palotájában.** A Szent István-társulatnak a Szentkirályi-utca 28a—b szám alatt levő háromemeletes, hatalmas palotája tegnap délelőtt kevéssel 11 óra után kigyulladt és a tető, valamint a harmadik emeleti lakások egy része elpusztult. A tüzet Szalay István könyvkötő főnök vette észre. A tűzoltóság nagy őrséggel vonult ki a veszedelem színhelyére, a hol már a palota egyik részének tetőzete lángokban állott. Az épület a) részén, a hol a tűz támadt, elpusztult a padlás és a harmademeleti lakások is égtek már, nevezetesen Huszár Károly szerkesztő és dr. Mihályfy Ákos egy. tan. lakása, továbbá az »Elet« szerkesztősége. Kivonult a tűzhöz Gepper főhadnagy vezetésével a 32. gyalogezred kényszerléte és nagyszámu rendőrlégénység is. A tüzet 1 órakor lokalizálták.

* **A kivándorlás.** A kivándorlás folyton nagyobb és nagyobb hullámokat kezd ölteni. Jelenleg a kivándorlási statisztika adatai szerint sokkal többen hagyják el az országot, mint az

az amerikai gazdasági válság előtt tették. Biharmegye margittai és tenkei járásaiban a községek egymásután lesznek néptelenekké. Legutóbb december 19-én Fiuméből a Caronia hajón 69 biharmegyei ember indult a nagy tengeri utnak. A hatóságok nyomoznak, de bűnös csábítókra nem jöttek rá. A kivándoroltak családtagjai küldik haza hivatogató leveleiket és ez jobb reklam minden ügynöknél. Ezekkel szemben a hatóság tehetetlen.

* **Lopás az Urániában.** Özv. Müller Sámuelné cukorka és sütemény árus panaszt emelt, hogy az Uránia mozgófénykép vállalat helyiségében levő záros zsekrényét valaki feltörte s a fiókokból 20 korona értékű cukorkát ellopott s a cukorkák egyrészt összaharapdálva, a földre hajigálta. A lopást tegnap reggel takarítás közben vették észre. Nyomozás folyamatban van.

* **Hol van az állatvédelem?** Ha nincs is állatvédő egyesületünk, de van rendőrségünk, — amelyik posztol is éjjelnappal, ha nem is elég számban, amiről ő nem tehet. De annak a kevés őrszemnek is van annyi szeme talán, hogy olyan dolgokat meglásson, amelyik felláztatja a galamb-epéjű ember béketűrését is. Megláthatja és ha meglátja tegyen is róla, hogy a fuvarosok, legyen az bármilyenféle, fajta, ne kinózzák a húzóvonó jószágot. A minap is megtörtént, hogy fát szállítottak egy mellékutcában levő házhoz. A fát lelőtték a szekérről, de úgy, hogy a hátsó kerék el volt egészen barrikadirozva. Készen voltak a fa lerakásával, megkapták a borraalót. Nem is penészedett meg zsebükben a pénz, mert 40 fillér ára »nerángass«-t azonnal be is tábláztak, azután pedig elakarták indítani a kocsit. Dacára annak, hogy 3 jól tartott igásló volt befogva a nagy társzekérbe, nem volt rá erő bennük, hogy a szekeret megmozdítsák. Ekkor azután kezdődött az abrakolás, először ostorral, azután ostornyéllel, végén pedig vízfordó ruddal. Mi lett a vége? A kocsit nem ment egy centimétert sem előre, de igen az egyik ló úgy elesett, hogy mind a két lábáról lement a bőr. Ezt az épületes dolgot látva egy arra menő öreg bácsi, rászólt a kocsisra, hogy talán a fát inkább félrehányják és úgy elindulna könnyen a kocsit. Erre a kocsis még épületesebb válasza ez volt:

— Menyik innen, mert magán is vigig vágok! Mi köze magának ahhoz.

De ez mind semmi, hanem hogy a rendőrszem 60—80 lépésről végignézte szó nélkül ezt az állatkinzást, felháborította az arra járó embereket. Elvárjuk, hogy a rendőrség az ilyen dolgoknak máskor elejét vegye és több gondot fordítson a kocsisok kegyetlenkedésére.

* **Hamis ötvenes az állatvásárban.** A nagyvárad állatvásárok egyik átka a sok sipis, csavargó, akik arra lesnek, hogy a szegény tudatlan falusi embereket hogy csapják be. Ezek az ösmert 28-asok, amint a tolvaj nyelvben hívják őket, a legagyafurttabb módon garázdálkodnak az állatvásárokon. Tegnap két ilyen 28-as suhanc akart becsapni egy szegény oláh embert. Egy hamis 50 koronás papirdarabot váltattak fel vele. Már olvasta is a hamisítványt az oláh atyafi a két csavargó markába az ezüst pénzt, mikor Súlyom Gyula városi tb. irodagazgató a járlat-kiállító épület ablakán észrevette a machinációt s a kéznél levő rendőrrel lefűleltette a 28-asokat s a hamis 50 koronást elkobozta. Rendőrségünk azonban furcsa jó példával jár elől. Egyszerűen megelégedett a hamis 50 koronással, a csavargókat pedig szélnek eresztette, hogy esetleg még az nap folytassák csalásaikat. A hamis pénz forgalomba hozása pedig büntetendő s ha már a rendőrség nem gondoskodik arról, hogy megtisztítsa a vásárteret a csavargóktól, legalább akkor tegye

hűvösre őket, ha más tetten éri és a kezébe adja az ilyen jómadarakat.

* **Száz dollár egy kegyelmi kérvényért.** Szabó István bihardioszegi közveszélyes emberről megirtuk, hogy Amerikába vándorolt és ott Goldis Mihályt agyonlőtte s ezért halálra ítélték. A halálos ítéletet még a múlt év június havában végre kellett volna hajtani Szabón, azonban folyton késleltették azt. Szabó azóta több levelet is irt haza feleségéhez, hogy küldjön pénzt mert akkor ki fog szabadulni. Szabó felesége azonban oly földhöz ragadt szegény, hogy a takarítás mellett maga is alig képes megélni nem hogy az urának tudna pénzt küldeni. Szabó legutóbbi levelében már nem kért pénzt a feleségétől, hanem örömmel tudatta, hogy most már ki fog szabadulni, mert egy ottani református lelkész közbenjárására kegyelmet kapott. A kiszabadulás reménye azonban cserben hagyta Szabót, mert mint az amerikai Népszava írja most Szabó kegyelmi kérvényt akar beadni, hogy megváltóztassák a halálos ítéletet. A kérvény megszerkesztéséért 100 dollárt kérnek, amit Szabó nem tud előteremteni. Az amerikai Népszava most gyűjtést indított az ottani magyarság körében, hogy megszerezze a 100 dollárt. Eddig még 35 dollárt gyűjtött össze az ujság, hogy sikerülni fog-e a többit is megszerezni, az mindenesetre valószínűbb mint a kegyelmi kérvény kedvező elintézése.

* **A Zichy-osalád öröme.** Élesdi tudósítónk jelenti gróf Zichy Ödönnek született Bethlen Gabriellának Gégényben leánygyermeké született. Az anya jól érzi magát.

* **Megégett gyermek.** Duma Demeter margittai lakos 5 éves leánykája egyedül maradt a szobában. A kisleány a kemencéből paraszt huzott elő s azon kukoricát akart pattogtatni. Tüzet fogott az inge s összeégett tőle maga is. Tegnap az égési sebekbe sok szenvedés után belehalt.

* **Szivszélhűdés érte.** Belényesi tudósítónk jelenti, hogy Román Károly építészeti rajzoló vasárnap délelőtt, amint öltözködni akart s a cipőjét huzta, azon felbosszankodva, hogy az szűk volt s nem akart lábára menni, szivszélhűdés érte s nyomban kiszenvedett.

* **Érzékeny leány.** Beregböszörményi tudósítónk jelenti a következőt: Back Sándor odavoló legény nősülni akarván kérte szüleit, hogy adjanak neki 100 koronát, mert a lakodalomra szüksége volna rá; ez tegnap délután történt. A dolgot meghallotta Back Sándor Erzsébet nevű 17 éves huga, ki hevesen kikelt bátyja ellen, hogy az megrövidíti őket. A testvérek ezután összetűztek. A család a fiu pártjára áll s megdorgálta a fősvény leányt, ki úgy a szívére vette a dolgot, hogy még az nap marólugot ivott s tegnap este meg is halt.

* **Pálinkát loptak.** Kepes Ferenc pálinkahordó panaszt emelt, hogy kocsijáról, mely tegnapelőtt délelőtt Bástyá-utcán levő lakása előtt őrizetlen maradt, valaki egy két literes szilvorummal telt üveget lelopott. A tetteseket Makrai Sándor és Ungvári Ferenc suhancok személyében elfogta a rendőrség. A lopott szilvorium, melyet a tolvajok egy istállóban rejtettek el, szintén megkerült. Makrai és Ungvári zár alá kerültek.

* **Tomcsányi Sándor temetése.** Oszinte részvét kísérte sirjába a püspökségi tisztikar elhunyt tagját. Tomcsányi Sándort. A temetési szertartást Imrik S. Zoltán plébános végezte.

Megjelent a temetésen *Fetser Antal* felszentelt püspök, káptalani helynök, *Spett Gyula* kánonok, *Brém Lőrinc* és az uradalmi tisztikar. A koporsóra a tisztikar diszes koszorút helyezett. s a koporsót egy darabig a tisztek vitték utolsó útjára.

* **Pro Calabria.** A városunkban eddig is szép eredményt elért mozgalomnk bizonyára szép összeget fog juttatni a f. hó 30-án a »Pannónia« étterem összes helyiségeiben megtartandó nagy jótékony estély. — A buzgó rendezőség olyan kitűnő műsort állított össze, úgy, hogy mindenki egy felette élvezetesen és kellemesen eltöltött est emlékével fog távozni a szombati jótékony estélyről. — A hölgyeknek pedig máris eláruljuk, hogy a tombola főnyereményét egy értékes szép női aranyóra fogja képezni.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Gésák.
Szerda: Gésák.
Csütörtök: Varázskeringő.
Péntek: Vig özvegy.
Szombat: Atalanta.
Vasárnap délután: Pádua hercegnője, este: Don Quijote.

Bernstein »Izraeljének« hatása. Hogyha »Izrael« megy a Vigszínházban, hogyne menne Izrael a Vigszínházba? Olvastuk mosolyogva a minap valamelyik napilapban. Ismeretes dolog, hogy Bernstein Izraelje mintegy válasz akar lenni Manrice Donnay »Le Retour de Jérusalem« egy kissé antisemita jellegű darabjára. Kissé késői válasz, mert míg Donnay darabját 1903 telén adták először a Gymnase deszáin, Bernstein Izraelje 1908. októberében került Madame Réjane színházában. A Vigszínház azonban, hogy megkönnyítse az összehasonlítást, Donnay darabját decemberben, Bernsteinét most januárban hozta színre. A két darab hatásától érdekesen számol be az »Élet« január 24-iki száma. »A lipótvárosi közönségnek jobban tetszett az antisemita, mint a filozemita darab. Abban magára ismert, ott sokat nevetetett saját hibáin, ott ujjal mutathatott egy-egy saját köréből ismert alakra és a zsidóságban van bizonyos erősen kifejtett humoros érzék saját faji gyöngéi iránt. A sok viccet többnyire zsidó írók csúszják. De az Izraelben nem ismert magára. Ott csak az idegtesztő jelenetek érdekelték annyira, amennyire más fajta drámákban is érdeklik. A romantikus bankár visszatetsztést szült — ellenben a gyónató atya, a maga bölcs, tiszta egyszerű egyéniségével megszerezte rokonszenvéket. Kicsi hja, hogy a zsidóság védőirata nem vált a katolicizmus egyik sokat támadott dogmájának védőiratává. Mi láttuk Donnay darabjának egy kissé kevésbé antiszemita fordított darabját a Vigszínházban, az Izraelt pedig eredetiben olvastuk és épen nem tartjuk lehetetlennek, amit az Élet mond. Hacsak félig is így áll a dolog, elmondhatjuk: Habent sua fata comosidae, azaz: furcsa sorsuk van némely daraboknak. Node néha a puska is visszafelé sült el.

Utóhangok a »Király«-ról. Flers. Caillet és Arséne borsos vigjátéka előadásainak első ciklusa szerencsésen lezajlott, részint szomorú, részint komikus tanulságokkal. A szomorú tanulságok közé tartozik, hogy nemcsak minden nap megtelt a színház, de már az első előadás fiatal leányok is hallgatták szép számmal a darab egyértelműségeit. Nem ártana valóban egy kis színházi tudósítás a jelenvolt hölgyek névsorával. A komikus tanulságok közé tartozik a »Nagyvárad Napló« színi referenciája, amely tulajdonképpen dithyrambus Molnár Ferenc dicsőítésére. Méltányosak igyekezvén lenni mindenki irányában valláskülönbség nélkül, eszünk

ágában sincs tagadni Molnár Ferenc tehetségét, szellemességét, drámaírói kvalitásait, de az talán már mégis csak sok a jóból, mikor referens első magyar íróvá lépteti elő Lipótváros kedvencét? Aki olvasta »A király«-t francia eredetiben, tisztában lehet azzal, hogy Molnár Ferenc eldurvította »csikágói« modorban fordította a »Le Croix«-t, amint ezt örömmünkre más-sik lapársunk, a »Nagyvárad« is kiemelte; a finom pikantériák helyébe, mint a »O Comme j'aime la France« »Hulljon le a lepell«-féle trágárságokat spékelt be, egyetlen egy, mondó: egyetlen egy élcet hozzá nem adott; egyes finom és szellemességtől csillogó részeket, mint például »la France est une Parisienne« stb. egyszerűen kihagyott; s mindezek után a »Nagyvárad Napló« referense megteszi a fordított negyedik szerzőnek s zengi a valóban szellemes és ötletes szerzők helyett Molnár Ferenc dicsőítését. Hát ennyire lipótvárosi köteles lenni a Napló referense? Oh botokudok, cseremiszek es kamcsadálók, ne irigyeljétek gusztusát!

MULATSÁG.

Naptár.

Január 30. Jogász-estély. (Zöldfa).
Január 30. Kiskereskedő bál. (Csarnok).
Január 31. Legényegylet hangversenye. (Csarnok).
Február 1. Középesy colon-estély. (Csarnok).
Február 6. Vasutas-bál. (Restauratio).
Február 6. Germán colon-estély a »Pannónia« disztormében.

* **Hangverseny a munkásgimnázium javára.** A legényegylet hangversenye magában véve is jótétemény a társadalom legnagyobb osztályára, a polgárságra nézve, melynek kulturális nivóját emeli a társadalmi osztályoknak ma folyamatban levő elhelyezkedésében. De még inkább eredményezi a kulturának szélesebb rétegekben való terjedését azon nemes célja által, melyet a hangverseny sikerével előmozdítani akar s ez a munkásgimnázium. A Legényegylet ugyanis az Uránia budapesti tudományos egyesülettel állandó kapcsolatban van, melynek vidéki akciójában óhajt résztvenni az előadásoknak az együletben való állandó rendszeresítésével.

A legényegylet hangversenyére küldött jegyet annak jótékony céljára való tekintettel a következők váltották meg.

Gabriella Lajos, dr Lauran Ágoston, dr Schweiger Ede, Eröss Rezső, Somóssy Viktor (Varázstelek), Gróh Ferenc (Debrecen), Gaszner Károly (Micske), dr Mihály Lajos, Gauruder Szaurusz, Kornáts János, Böszörményi Géza, Bereczky László (Szentpéterszeg), Varga Aurél, Poynár János, Szirmay L. Arpád (Szarvas), Szében Gyula (Szekelyhid), Heilinger József, dr Mazurek Gyula, Brém Lőrinc, Bárdos Ödön (Bagamér), dr Fássy Lajos, Ferdényi Olivér, Saaghy Sándor, Réti Sándor (Kupóc), Pracek Nándor (Mikepócs), Sárkány József (Derecske), Székely Sándor, Imrik László, Dávid Kornél (Magyar-patak), Ludeser Sándor (Mezőtárkány), dr Imrik Gusztáv, Bartha Károly, Jancsovits Jenő, Pósfay Sándor, Jelinek Géza, Tölgyessy Károly (Szent László Piskolt), Rácz Pál (Gyula), Lacany I. László, Herman Lajos (Bagamér), Máty Mihály, Török László, Münch Szilárd (Gyula), László Lajos, Patkó Aladár, Rátkay József, Besser Hugó (Báránd), Kny Antal (Békés), Jerzsák István, Fetzer József (Szarvas), Gubica István (Biharpüspöki), Bogdánffy Géza (Rézbánya), Vagaszk János (Tótelek), Heiler Nándor (Ujkigyós), Somogyi Ferenc (Ókrös), dr Krüger Aladár, Sterba Szabolcs (M-Lázur), dr Baróthy Akos, dr Fisch Aron, Zay Bálint.

A szíves adakozók közlését folytatni fogja az egyesület, a végleszámláskor pedig köteles ségének fogja tartani az adományok számszerű nyilvános nyugtázását. Addig is szíves támogatásukat s különösen a hangversenyen való becses megjelenésüket kéri a szíves érdeklődőknek január 31-iki vasárnap este 8 órakor a Csarnokban.

Igazságszolgáltatás.

Brutális férj.

Halált okozott súlyos testi sértés vádjával terhelve került az esküdtzéki terem vádlottak padjára Herman Pásk kebesdi lakos, ki 1908 év június 11-én éjjel feleségét annyira megverte agyonkinozta, hogy az a rákövetkező napon meghalt.

Csulyok Béla a törvényszék elnöke kihallgatta a vádlottat, ki mindent következetesen tagad s mindenféle valótlanossággal akarja bizonyítani ártatlanságát. A vádlottat kihallgatása után Pap József jegyző, mint tanu elmondja részletesen az egész esetet. Elmondja, hogy a Herman-házaspár nem a legjobban élt együtt, nevezetesen a vádlott folyton kinozta nejét, arra akarva őt rávenni, hogy irassa rá vagyont, mit szüleitől örökölt.

Hermané, ki különben is tuberkulotikus volt s igen sokat betegeskedett, minden kinezás dacára sem akarta megírni a kívánt végrendeletet, mert félt, hogy férje akkor még jobban fogja bántani. 1908 június hó 11-én, szombat délelőtt ismét kérte a férfit, hogy irassa meg a végrendeletet s bár az asszony hajlandólag válaszolt, elhívatta a jegyzőt. Azonban mivel az asszony hallani sem akart róla, a dologból semmi sem lett. Délután pedig, mikor a jegyző sétálni ment, megtámadta Hermann hogy miért avatkozik az ő dolgába.

Ha ő kérte, hogy írja meg a kívánt okiratot, hát miért nem tette. Egy hatalmas követ ragadott meg, de a falubeliek meggátolták, hogy rádobja. Ekkor állítólag nem volt józan.

Másnap délelőtt elment a jegyző a beteg asszonyhoz, megnézni, hogy hogy van. Amint belép az ajtón Herman né sirva kérte, hogy mentse meg őt, mert a férje meg fogja gyilkolni. Majd elpanaszolta, hogy az éjjel is borzasztó dolgokat tett vele Herman. Betakarta pokrócba s úgy ütötte-verte. Majd ráugrott s agyonrugdosta a fejét a mellét. Tele volt az asszony teste kék zöld foltokkal s 3 bordája is el volt törve. Rettenetes kegyetlenséggel, állati vadsággal bánt vele a férj, úgy, hogy a következő nap sebeibe belehalt az amúgy is gyenge asszony. Azután rátért a tanu arra a vádra, hogy Herman miként izgatta a falubelieket a csendőrök és a jegyző ellen. Elmondja, hogy fel akarja gyújtani saját házát s mikor a csendőrök jöttek, a népet ellenük bosszította.

Majd a többi tanura került a sor, kik mind a vádlott ellen vallottak. A tárgyalás folyik s előreláthatólag még két napig eltart.

IPARÜGYEK.

Az ipartestület közgyűlése.

A Nagyvárad-i Ipartestület XXIV-ik évi közgyűlését vasárnap január hó 24. napján tartotta meg a tüzoltó őrtanya nagytermében. — Bertsey György elnök üdvözlö a nagyszámú megjelent ipartestületi tagokat s a közgyűlést megnyitja.

Olvasatott az előjáróság jelentése 1908 évben lefolyt működéséről s felmerült nevezetesebb mozzanatokról; az 1908 évi zárszámadás és vagyonszám, az 1908 évi pénztári számadások vizsgálatáról szóló számvevői jelentés és a pénztárnak megadandó felmentvényre vonatkozó javaslat és az 1909 évre érvényesítendő költség előirányzat.

A közgyűlés a felolvasott előjárói jelentést változatlanul egyhangulag tudomásul veszi és Iványi István pénztárnok részére a felmentvényt megadja. — Ezek után elnök Bertsey György megköszönve a közgyűlésnek a tárgyalás alatt tanúsított figyelmét úgy a maga, valamint tisztársai nevében — miután megbízatásuk lejárt — a bennük helyezett bizalmat megköszönve, lemond és a hivatali pecsétet a jelenlevő Gerő Armin rendőrőrkapitány, mint hatósági biztosnak átadja.

Gerő Armin hatósági biztos az elnökséget átveszi és felhívja a közgyűlést az elnök meg-

választására. A megjelent 300-at meghaladó tagok szünni nem akaró lelkesült éljenzéssel egyhangulag immár 8-ad ízben 3 évre ismét Bertsey Györgyöt választotta meg.

Gerő Ármín hatósági biztos a lelkesült felkiáltásokból örömmel állapítja meg a valódi érdem elismerését. Beszédét folytatva, kijelenti, hogy Bertsey György neve az ipartestülettel össze van forrva és ezen férfi az, aki iránt hála van kötelezve az iparosság, mert az ő önzetlenségének tapasztalatának és fáraehatatlan munkásságának köszönhető, hogy a Nagyváradi ipartestület az egész országban az első helyet foglalja el. Beszéde végén pedig a hivatali pecsétet átadva, kéri Bertsey Györgyöt, hogy a testület ügyeit vezesse jövőre is oly önzetlenül és kitartással, mint eddig.

Bertsey György elnök válaszul a szép beszédre, nem talál méltó szavakat a köszönetre. Kijelenti, hogy az érdem egészen nem az övé, hanem első sorban Gerő Ármín hatósági biztosé, ki a 21 év alatt az működését minden tekintetben támogatta és igyekezett ő is az iparosság jólétét előmozdítani, továbbá az iparosság szeretete, kik az által, hogy most 8-ad ízben választották meg elnöküknek, alkalmas adva arra, hogy megmutassa, miszerint minden tehetségét és erejét szeretett iparos társai boldogítására szentelhesse és fordíthassa.

Ezután az előjárókat választották meg egyhangulag a következőkben: Elnök Bertsey György. Előjárók: Andriška Károly, Óvári Lajos, Rendes Vilmos, Czeglédy Jeremiás, Cser János, Köblös Ferenc, Molnár János, Szilárdy Ernő, Sztarill Ferenc, Bodnár János bádógos, Sinka László, Peller Ferenc, Spitzer Benjámin, Hann Lajos, Szirmai Lajos, Ungerleider Mór, Stettner István, Juhász Benedek, Lebovits Rudolf, Tátray Sándor, Réh Ferenc, Vinkler Szidor, Stagl Kálmán, Vlád Ágoston, Szántó Dezső, Urán Mihály, Standari György, Kiss Lajos csizmadia, Nagy János fodrász, Ujlaky István. Póttagok: Madarász Gyula, Veisz Zsigmond, Markovics Lajos, Tirschdl Gyula, Dévald Mihály, Kurcz Ignác, Virth János, Valasskay János, Iványi István, Lendvay János. Számvevők: Kovács Kálmán, ifj. Mónus Sándor és Sz. Kocsis János.

TÁVIRATOK.

Elfogott gyermekrontó.

Budapest, január 26. A Mexikói-ut 5. számú házban lévő 76. számú rendőrszobára tegnap Hajósi Lajos rendőr-ellenőr elé állították Szilávik István 38 éves péksegédet, akit a Rákostalva felé vezető úton Bácsi Gábor 622. számú rendőr tetten ért, amikor F. Ádámné született Abrikovits Ilona hét esztendőös Ilona nevű kisleányán bestiális merényletet akart elkövetni.

A rendőr megkötözte Szilávik Istvánt és előállította az őrszobára.

Az őrszobára utközben behoztak egy másik gyermeket egy Madách-utcai gyümölcsárú aszszony Mariska nevű kisleányát, aki ellen szintén merényletet követett el.

Éppen a jegyzőkönyvet vette fel az ellenőr, amikor behozták az összekötözött gonosztevőt.

A kis Mariska rémülten bujt az urinő mögé és azt regegte:

— Ez a bácsi bántott.

Szilávik nem akarta a kisleányt ismerni, de a gyermek megmaradt amellett, hogy ő csalta el a Madách-utcában.

Szilávikot előállították a főkapitányságra, ahol kihallgatták, de eredményre nem jutottak. Össze-vissza beszélt, tucatszámra sorolta fel az eseteket, amelyekről a rendőrség egyáltalán nem tud.

Dr. Tihanyi Mór VIII. kerületi rendőr orvos megvizsgálta, megfigyelés alatt Szilávik dühöngeni kezdett. A rendőr orvos ön- és közveszélyes őrülnék minősítette és elvitette a lipómezei tébolydába.

A balkáni események.

Szófia, január 24. Ma reggel rendeletet bocsátottak ki, amely a staracagorai hadosztály összes fegyvernemeihez tartozó 13 évfolyamit három heti hadgyakorlatra táviratilag egybehívja. Ezen intézkedés folytán a nevezett hadosztály teljes hadilátszámra emeltetik. A rendelet óvatosan kerüli a »mozgósítás« kitéjezést. Illetékes helyen történt kijelentés szerint a drinápolyi határvidéken nagy összecsapások történtek és Törökország két stratégiailag fontos hadállás megszállását tervezi. A miniszterelnök holnap fog egy ez ügybe beadott interpellációra válaszolni.

Halálos pisztolypárbaj a fővárosban.

Budapest, január 25. Ma délután az a hír volt elterjedve a fővárosban, hogy gróf Vay Arthur és Balassa Imre pisztolypárbajt vívtak és ennek folytán Balassa szíven lötte Vayt. A rendőrség a hír vétele után azonnal kiküldte detektívjeit, azonban nem tudtak meg semmi biztosat. A rendőrségnek különben az a meggyőződése, hogy ez a párbaj meg sem történt.

A délolaszországi katasztrófa.

Róma, január 25. Mazza tábornok táviratozza Messzinából Giolitti miniszterelnöknek tegnapi kelettel: Ma 117 holttestet találtak a romok alatt, a melyeket eltemettek. A közegtanácsot súlyos szabálytalanságok miatt feloszlattuk és a polgármestert a katonai hatóságnak adtuk át. A Celtic nevű amerikai gőzös nagymennyiségű hullal és más segítésre alkalmas eszközökkel ideérkezett. A palermói tűzoltóság buzgón dolgozik a város néhány pontján pusztító tűz eloltásán.

Messzina, január 25. Este fél nyolc óra körül igen erős hullámszerű földrengést éreztek, amely nyolc másodpercig tartott. A barakkok meginogtak. A lakosságot pánik lepte meg. A Messzina előtt horgonyzó hajókon is érezték a földrengést.

Reggio de Calabria, január 25. Este 7 óra 20 perckor könnyű földlökés volt érezhető. Négy perccel később egy a december 28-iki földlökéshez hasonló igen erős lökést érezték, mely azonban csak igen rövid ideig tartott. Több eddig is megrepedt fal összeomlott. A lakosságon nagy pánik vett erőt. Palmiban, Bagnarában, Scillában és Villa San Giovanniban is érezték a földrengést. Emberéletben nem esett kár.

KÖZGAZDASÁG.

Az ipartestületi hitelszövetkezet közgyűlése.

A nagyváradi ipartestületi hitelszövetkezet, mint az Országos központi hitelszövetkezet tagja vasárnap tartotta évi közgyűlését, amelyen beszámolt a múlt év eredményéről. Ebből látjuk, hogy ezen szövetkezet kilenc évi fennállása alatt évről-évre biztosabban halad a kitűzött célja felé, hogy a kisiparosok érdekeit előmozdítsa s aránylag alacsony kamat mellett megfelelő köl-

csőnhöz juttassa iparosainkat. A most tartott beszámoló teljesen igazolta azt a jóhírnevet, amelyet a hasonló intézmények között a nagyváradi ipartestületi hitelszövetkezetnek sikerült kiérdemelnie.

A hitelszövetkezet vasárnapi közgyűlésén Bertsey György elnökölt s a jegyzőkönyvet Kelen Béla titkár vezette. Megjelent a közgyűlésen 102 üzletrészes, 538 üzletrész képviselőiben.

Titkár előterjesztette az igazgatóság jelentését, amelyből adjuk a következő érdekesebb adatokat:

Az év folyamán belépett 65 tag 417 üzletrésszel, kilépett 55 tag 220 üzletrésszel, állomány az év végén 422 tag 1713 drb. üzletrész 85,850 korona értékben, melyből 80,759 korona szerepel már mérlegünkben mint betizedett tőke.

A pénztári forgalom 1908. évben 2,191,995 K 29 fillért tett ki.

Váltó-adósaink 288,157 K 56 fillérrel, folyó számlai-adósaink, 22,329 K 03 fillérrel érdekelvük intézetünknel.

Ezen összes tartozási állomány a legbiztosabb alapon van elhelyezve, annyival is inkább, mivel az, a mi abból kétesnek mutatkozott, 1662 K 50 fillér összegben, már ez idei üzlet-eredményünkből levonásba hoztuk. Ezen és más természetű ugyszinte az üzleti költségek levonása után fennmaradó évi tiszta nyereségünk, 5833 K 72 fillér.

Kérve tehát a tisztelt közgyűlést, hogy a bemutatott mérleg és nyereségnyelv számát a felügyelő bizottság jelentése alapján megállapítani, elfogadni, ugyszinte részünkre a felmentvényt megadni sziveskedjenek, ajánljuk a tisztelt közgyűlésnek, miszerint ezen 5833 K 72 fillér tiszta nyereség felosztassék, úgy, hogy jusson abból:

Tartalék-alapra alapszabály szerint 10 %, K 5833,7, igazgatósági jutaléokra alapszabály szerint 10 %, K 5833,7, felügyelő biz. jutaléokra alapszabály szerint 4 %, K 2333,4, üzletrészesek aránylagos osztalékára 5 %, K 3627,95 állami alapítvány felerészének osztalékára 5 %, K 500, ugyancsak tartalék-alapra a fennmaradó 30569 K. Összesen: 5833 K 72 fill.

A jelen voltak úgy az igazgatóság jelentését, mint a felügyelő bizottság jelentését és a mérleget elfogadta s a közgyűlés örömmel fogadta a szép eredményt.

Ezután Cser Jánost 3 évre újból megválasztotta igazgatónak, míg a felügyelő bizottságba 3 évre Sztarill János, Bodnár János (bádógos) és Tátray Sándor tagokat választotta. Végül 30 tagból megalakították a bíráló bizottságot.

Az 1908. évi osztalékot a 9. számú szelvényre mártól kezdve a délelőtti hivatalos órák alatt a hitelszövetkezet pénztárában kifizetik.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, jan. 23.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, jan. 23.

Osztárk hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztárk-m. államvasuti részv.	—	692.25
Eözuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. jan. 23.

Magyar arany járadék 4 száz. — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz. — —	93.25
Magyar koronajáradék — — —	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	95.50
Magyar nyereség sorsjegy kölesön	33.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	94.50
Osztrák járadék papírban — — —	186.—
Osztrák járadék ezüstben — — —	145.—
Osztrák járadék aranyban — — —	97.25
Osztrák korona járadék — — —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek — — —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény — — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény — — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény — — —	730.—
Magyar hitelrészvény — — —	748.—
London vista — — — — —	631.50
Páris vista — — — — —	689.50
20 márkás arany — — — — —	23.51
20 frankos (Napoleonder) — — —	19.02
Német birodalmi márka — — —	117.96

NYILTTÉR.**Nagymama, hiába minden te eljössz**

- a szánkirándulásra. Mi majd gondoskodunk, hogy meg ne hűtsd magad. Jó melegen takaróba burkolunk és magunkkal visszünk egy skatulya Fáy-féle valódi szodeni ásványpasztillát — ez tudniillik sohasem hiányzik téli kirándulásokon és meglátod, hogy bizni lehet benne. Mi sohasem hűlünk meg és te is frissen és egészségesen fogsz hazatérni. Fáy valódi szodeni 1 korona 25 filléért meg lehet venni minden gyógyszerárban, drogériában vagy ásványkereskedésben, de utánzatot határozottan vissza kell utasítani.
- Vezérképviselő Magyarországon Ausztria részére: Guntzert W. Th. Wien IV. Grosse Neugasse 17.

Február hó 16-ána „Kereskedelmi Csarnok“ disz-
termében lesz megtartva a
VILÁGHIRŰ**SWÄRDSTRÖM**

négyes hangversenye.

Zongorán kíséri: **TARNAY**
ALAJOS ur, az országos
:: zeneakadémia tanára. ::**Belépő jegyek: 8, 6, 4 és 2**
kor. árban e öre válthatók
SEBO IMRE könyv- és papir-
kereskedésében **Rákóczi-ut.****FRÁTER LORÁND**

a magyar dal mestere

TARNAY ALAJOS

az orsz. zeneakadémia tanárának közreműködésével

egyetlen

hangversenyét1909. február hó 8-án, a Ke-
reskedelmi Csarnok diszter-
:: mében tartja meg. ::Belépő jegyek **6, 4 és 2** kor. árban ki-
zárólag **Sebő Imre** könyv- és papir-
kereskedésében kaphatók.

REGÉNYCSARNOK.

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

35.

— Becsületesre mondom, épen semmit, különösen pedig e dologban nem; s üres célzásaim egyedül Petőfink emez ösmeretes népdalán alapulnak:

»A virágnak megtiltani nem lehet,
Hogy ne nyíljon, ha jön a szép kikelet,
Kikelet a lány, s virág a szerelem,
Kikeletkor viritani kénytelen.«— Ha! ha! ha! öcsém nagy lurkó vagy,
— kacag fel az öreg ur, — hiszen bár ugy volna.

— És ha ugy is van?

— Akkor én oda fogom adni az első
kérőhöz, mert hej minő üdvösséges dolog az
a mai világba, ha az ember megtisztíthatja az
udvarát holmi leányfélétől, kivált ha azok
szegények.— Eh, mit szegények! — ragadtam fel az
öreg ur szavát, — a valódi szerelem nem
ösmer sem rangot, sem vagyont.— Öcsém látszik rajtad, hogy te is a
parnassuson készülsz lakást fogadni, mert épen
ugy beszélsz, mint azok a tollragó, papirrontó,
holdkóros írók, kik a szerelemnek csak nótáját
ösmerik, de azért rendszeren roszul fűtyölik el
— tehát tanuld ezt meg tőlem.Bámuló nagy szemeket vetettem az öreg
urra, ki ekként folytatta:— A leányt tíz éves korától tizenötig
fésüld, tizenötötől huszig leold, huszon tul
köszönd az Istennek és annak, aki házadból
kiviszi.— Ez nem jó hasonlat édes bátyám!
mert a leány szerintünk husz éves korában
virit legszebben.— Virit amelyik virit, kivált ha a levelei
ezres bankókból állanak, de ez nem a szegény
leányokra szól.— Ejnye bátyám! talán azért csüri, csa-
várja így a dolgot, hogy a lakodalomra ne
kellessék bennünket meghívnia, — tevéen utána
kacagva, — pedig nézze csak Pista is miként
várja a meghívást.— Ej dehogy teszem! dehogy teszem!
sőt ha ugy adja az Isten, nem leszek magyar
ember, ha meg nem hivlak benneteket, de
azután eljőjjetek, ha jó barátim szándékoztok
maradni.

Mindketten kezet adtunk.

— Mi pedig óhajtuk, hogy ez mielőbb
történhessék.— Brávó fiuk! ezt már azután szere-
tem s ez oknál fogva magam is azon fogok
iparkodni, hogy a szép Émikét mielőbb el-
kendőzzük.Ekként mult el az est vig beszélgetés
között.Végre az öreg ur összeszedte magát s
egész leiki nyugodtsággal haza ment, mi pedig
lefeküdtünk s másnap reggel szívélyes bucsu-
vétel után távoztunk el a kedves házi nép-
baráti s rokoni köréből, egész uton vigan-
emlegetvén a történetek s elhatároztuk a bik-
falvi krónikát megírni.

V.

Vannak emberek, akik elég merészen
állítják, hogy minden ember saját szerencséjé-
nek s így sorsának kovácsa.Valóban szeretném ösmerni azon gyárat,
ahol az ember a sors urfiakat kalapácsolhatja,
mert én rögtön oda mennék s a magamé he-
lyet ujat készítenék, természetesen láb nélkül,
hogy ne követhessen s kéz nélkül, hogy ne
követhessen s kéz nélkül, hogy jövőre ne
sujthasson; kérdezni fogják nemde, hogy hát
minek volna ilyen hiányos alak? — hja uraim
és hölgyeim! ez írói szeszély.Nevetséges, badar beszéd ez az egész, a
sors az apa, az ember a fiu, hogyan alkot-
hatná tehát a fiu az apát?Mit az emberek hibásan sorsnak, szren-
csének neveznek, ez többnyire a véletlen s az
idő kifolyása, melynek meggátlását, eltávolítá-
sát még eddig nem fedezték fel.Ha Kalamus Demeter maga alkothatta
volna sorsát, bizonyára jobbat készített volna
magának, mert hisz' a szegény becsületes fiu
eleget kalapált rajta; önerejéből emelkedett
fel a porból, kiképezte magát úgy, hogy pártját
kellett keresni, minden eljárásában ritka, szí-
goru becsületeséget tanusított s mégis végre
mi lön mindezekért jutalma? — az, hogy
sorsa oly állásba helyezte, hol végig kellett
megbecsteleníttetnie, pedig őt mindezekbe az
idő, a véletlen sodorta.A cinicusok azt fogják rá mondani: ugy
kell neki, minek ment Filemonékhoz.Az igaz; de azt tessék előbb kérdezni,
miért alkotott isten szívet s miért oltott abba
szentebb s magasabb érzelmeket s a kérdésre
nyert felelet után a talány meg lesz fejte.

Egyébiránt térjünk a dologra.

Miként láttuk, Demeter, reményt veszve,
kétségbeesve, végig becstelenítve távozott a
Filemon háztól, anélkül, hogy legcsekélyebb
mentséget, vagy csak egy Istenhozzádot is
mondhatott volna az ő Emikéjének; távozott
anélkül, hogy tudta volna, hová? mert hisz'
neki nem volt otthonja; neki otthonja az egész
világ s mivel ez oly terjedelmes, nem képes
benne találni.

(Folyt. köv.)

A szerkesztőbizottság felkeltője

Dr. VUCSKICS GYULA.

Székely Imre

elsőrangú uri- és női fehérnemű
tisztító intézete

Nagyvárad

Színház-utca 4.

Mant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Bartos H. és Tsa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.

Kiszárolagos harisnya és ernyőkülönlegességek. —
Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-har-
isnyákban s kesztyűkben a leggyorsabbal a leg-
finomabbig, továbbá eső- és napernyők. — Foly-
tonos újdonságok! — Javítások gyorsan esztendő-
csnek. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszakok, pap-
lanlepedő, párnahuzat toll állandóan
kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét elkészít
ugyszintén művészi kézimunkákat

Kronmer Testvérek

Nagyvárad, Bazár-épület
színházzal szemben.

Menyasszonyi kelengyét Vász-
nat és Fehérneműt csakis

Strohmayer Pál

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám
a kishíd mellett.

Telefon 166.

Telefon 166

Karácsonyi vásárunk felülmul minden versenyt.

Divat selymek 75 krtól.

Női divat szövetek 46, 63, 82 kr.

Mosó barketek 22, 28, 33, 40 kr.

Mosó borduros delin 24, 26, 28 kr.

Raktárunk egyéb kiegészítői dec. 31-ig tetemesen
le van szállítva.

KLEIN TESTVÉREK divatruház, Zöldfa-ut elején.

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Ortophéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

A folyó hó végén nyilvános alá-
írásra kerülő

4 $\frac{1}{2}$ % m. kir. kincstári jegyekre

előjegyzéseket az eredeti felvételek
mellett elfogadjuk.

MAGYAR BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

15077—908. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás
folytán a város részére szükséges kőműves, ács és
cserepező munkálatokra, vállalatba adás céljából
1909 évi febr. 4-ik napján délelőtt 10 órakor a
városi mérnöki hivatalban nyilvános árlejtést fog-
gok tartani.

A vállalati idő három egymásután következő
éven át vagyis 1911 évi dec. hó 31-ig.

Ajánlatok csak írásban alulírott kezéhez 1909
évi február 4-ik napjának d. e. 10 óráig adhatók
be. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el
és csak a szabályszerűen kiállított pecséttel lezárt
sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy
posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá
vetetni. A borítékban megjelölendő az a munkálat,
melyre az ajánlat vonatkozik.

Bánatpénzül ajánlattevők tartoznak a kőműves
munkálatokra 2000 kor. s a cserepező munkála-
tokra 200 kor. készpénzben, vagy óvadékképes
értékpapírokkal letenni.

A bánatpénzt az ajánlatba csatolni nem sza-
bad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta
vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csa-
tolandó az ajánlatba.

A fent jelzett munkálatokra általános és kü-
lön feltételek, valamint az egység árjegyzék a vá-
rosi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt meg-
tekinthetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan ki-
tenni köteles, hogy a jelen hirdetményt az árlejtési
általános és különfeltételeket, továbbá az egység
árjegyzéket ösmeri, azokat magára nézve kötelező-
nek elfogadja.

Több munkanemre tett együttes ajánlat ese-
tén az ajánlat végén világosan kitéendő, hogy
ajánlattevő ajánlatából bármelyik munkanem kivé-
telét elvállalja.

A közszállítási szab. rendeletnek a hazai
gyártmányok magyar honos műszaki erő stb. al-
kalmazására vonatkozó rendelkezéseit minden aján-
lattevőt tett ajánlata azonnal, és mind addig kö-
telezi, míg az ajánlatok felett végleges döntés meg-
történik, ellenben Nagyvárad városát csakis az
árlejtés eredménye felett hozandó határozatnak jog-
erőre emelkedésével kötelezi.

Azon pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a
várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak,
illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tar-
toznak szállítói képességüket és megbízhatóságukat
azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igá-
zolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fentartja magának azt a
jogot arra nézve, hogy a beérkezett ajánlatok köz-
zül az ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon
választhasson, esetleg újabb árverést tarthasson.

Komlóssy József

tanácsnok, mint az árverési
küldöttség elnöke.

Belépési felhívás

a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelé-
ben alakult **Belvárosi Takarékos és
Hitelszövetkezet** minden év január és
július elsején egy-egy három évig tartó
új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés
szerinti számban jegyezhet üzletrészeket
s minden üzletrész után hetenként 20
fillér fizetendő, melynek összege a három
év elteltével a felmerülő haszonnal
együtt fog az üzletrészeseknek vissza-
fizettni.

A szövetkezet célja a takarékoságot
előmozdítani s a tagok hiteligenyét kielé-
gíteni. Szövetkezetünk tehát amellest,
hogy a takarékoság ügyét szolgálja
tagjainak betéteik négyötöd része erejéig
 kölcsönt is nyújt.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket be-
fizetési lapok útján teljesíthetik.

Felvételdíj üzletrészenként 10 fillér
s az első betét befizetésekor min-
denki megkapja a saját nevére kiállított
betéti könyvecskéjét.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait,
valamint mindazokat, kik szövetkezetünk
tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a
felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rá-
kóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor
jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1909. január 1.

A Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet
Igazgatósága.

Megnyitak a Fekete Sas nagyszálloda éttermei.

Nagyvárad valóságos látványosságát
képezi a Fekete Sas éttermei és föld-
alatti (souterrain) vendéglőhelyiségei. Pa-
zar fény közepette a legmodernebb be-
rendezkedés biztosítja a kitűnő kényel-
met ezen helyiségekben.

Kitűnő magyar és francia konyha, ki-
váló bel és külföldi borok, Dréher féle
dupla márciusi sör.

Társas étkezések céljára a legalkal-
masabb helyiségek állanak rendelke-
zésre. Valóban méltán részlegül ezen he-
lyiség és annak fáradságot nem kímélő
bérletje BENRÁD ALBERT arra, hogy a
nagyközönség őt pártfogásban részesítse.

Globin

a legjobb és legfinomabb
Czipő tisztítószer

Egyedüli-gyáros: Fritz Schulz jun. részv. társ. Lipcse és Eger.

Megvettük!

a CZILLÉR IMRE-féle

= rőfös- és szőnyegáru raktárt =

Rákóczi-ut 7. a. (Szt. István palota) hol az

árusítást

e hó 27-én kezdjük meg.

Eladásra kerülnek az összes **női ruha** **kelmék**, **Blous** és **ruhaselymek**, **szőnyegek**, **függönyök**, **vásznak**, **asztalneműek**, **ruhavásznak** **himzett battisztok** **mosóárak**, stb.

Tisztelettel

Dick Jakab és társai.